Verslag van de themabijeenkomst

Van AWBZ naar WMO: wat gaat er veranderen?

29 september 2011

Opening
Marieke Bauwens, medewerker van het Programma Versterking CliëntenPositie (VCP) heet iedereen van harte welkom. Ze is blij dat het thema, gezien de opkomst, zo leeft. Er staat dan ook wel het een en ander te gebeuren. Delen van de AWBZ worden overgeheveld naar de gemeente. Daarnaast krijgt de gemeente er nog andere taken bij. Siska de Rijke, beleidsmedewerker zorg bij de CG-Raad, zal in haar inleiding een overzicht geven van de aangekondigde veranderingen.
Joop van Rossem is de voorzitter van vanmiddag. Hij geeft aan dat deze bijeenkomst eigenlijk uit drie delen bestaat: eerst krijgen we informatie over de veranderingen, daarna kunnen we met elkaar in discussie over de vraag wat die veranderingen nu voor ons betekenen en tenslotte kijken we hoe we de gemeenten hierover kunnen benaderen.

Inleiding
Siska geeft aan dat het hier gaat om politieke maatregelen die zijn opgenomen in het Regeerakkoord.

De extramurale begeleiding
Deze gaat vallen onder de Wmo. Hierbij horen ook het vervoer en de jeugd, waaronder veel mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVG). Als er een verblijfsindicatie is, geldt dit dus niet.
Vanaf 2013 is de gemeente verantwoordelijk voor de nieuwe klanten, in 2014 neemt de gemeente de begeleiding over van de 'oude' klanten.

Vraag: Wat gebeurt er als je indicatie verloopt?
Als je in of na 2013 een herindicatie krijgt, hoor je tot de nieuwe klanten.

Er is een samenhang met een aantal andere maatregelen die de AWBZ betreffen:
- Verzekeraars gaan in de toekomst de AWBZ uitvoeren in plaats van de Zorgkantoren.
- Men is van plan om de IQ-grens voor LVG, die nu nog ligt op 70, te verhogen naar 85. Deze maatregel is overigens voorlopig uitgesteld.
- Invoering scheiden van wonen en zorg. Dit betekent dat klanten zelf de huur gaan betalen van hun woning.
- Verder gaat men een aantal regelingen op het gebied van werk bij elkaar voegen: Wajong+Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)+ Wet Werk en Bijstand (WWB) = Wet Werken naar vermogen.
- De jeugdzorg gaat van de Provincie naar de gemeenten.

De belangenorganisaties van de klanten vinden het belangrijk dat er geen stapeling van negatieve effecten optreedt en dat er extra aandacht wordt besteed aan 'specifieke doelgroepen' zoals de GGZ en de VG.

Het Bestuursakkoord waarin deze maatregelen zijn opgenomen, is overigens niet geaccepteerd door de gemeenten; dit met name vanwege de maatregelen rondom de Wajong etc. Het hele traject is al wel ingezet.

In het Bestuursakkoord hebben de gemeenten een aantal zaken bedongen:
- Ze krijgen mimimaal een jaar voorbereiding.
- Het toezicht op de zorg vanuit de Inspectie vervalt.
- Er is optimale beleidsvrijheid voor de gemeenten.
- Er komen maatregelen om het gebruik van PGB in te dammen.
- Mogelijkheden voor het heffen van eigen bijdragen en het instellen van een vermogenstoets worden verruimd.

Dit alles houdt in dat ieder gemeente dus een eigen beleid en rechtszekerheid biedt. Bovendien toetst de gemeente haar eigen beleid (zorg) op kwaliteit.
Het geld vanuit de AWBZ gaat over naar de gemeenten minus 5%, maar men gaat er wel vanuit de gemeente het goedkoper zal doen dan nu het geval is. De kosten zouden zo omlaag moeten gaan. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten hanteert een bepaalde financiële verdeelsleutel. Gemeenten mogen daarna zelf weten hoeveel ze uitgeven. *(**Noot van de redactie**: intussen heeft de Tweede Kamer een aantal moties aangenomen waarin staat dat het Wmo-geld wel degelijk aan Wmo-doelen besteed moet worden en* waarin *wordt gesteld dat de Inspectie zijn rol moet houden als hoeder van de kwaliteit.De VNG is zeer sterk gekant tegen het eventuele uitvoeren van deze moties)*.

Hierbij speelt nog een bepaald probleem: er wordt nu heel vaak voor meer geld geïndiceerd dan er daadwerkelijk wordt uitgegeven aan zorg. Van welk bedrag gaat men bij de overgang dan uit, het (hogere) geïndiceerde bedrag of het (lagere) daadwerkelijk uitgegeven bedrag?

Vraag: Moeten ook alle uitvoeringskosten betaald worden van het bedrag dat overgaat?
Ja, maar de gemeenten claimen dat ze het net zo goed kunnen als nu wordt gedaan, maar wel efficiënter. Ze denken dus dat ze er geld aan over houden.

<u>Begeleiding houdt het volgende in</u>
- Het gaat om mensen met lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking of psychogeriatrisch of psychiatrisch problematiek
- Het betref mensen met matige of ernstige beperkingen. De 'lichte' beperkingen zijn er al uit gevallen met de Pakketmaatregel (2009).
- Het formele doel is het bevorderen zelfredzaamheid teneinde opname of verwaarlozing te voorkomen.
- Wat er gebeurt, moet een <u>aanvulling</u> zijn op puur medische zaken.
- Individuele begeleiding. Het gaat vaak om praktische ondersteuning bij het behouden van de structuur en de regie in de persoonlijke levenssfeer.
- Groepsbegeleiding (dagbesteding). Het is heel belangrijk om de gemeenten hier duidelijk te maken dat het moet gaan om echte, zinvolle dagbesteding. Het leggen van een kaartje in het buurthuis valt daar dus niet onder!

Ongeveer de helft van de mensen waar het hier om gaat heeft een PGB. Gemeenten krijgen straks zelf de vrijheid om een PGB toe te kennen of niet. Zelfs als een klant expliciet om een PGB vraagt, is de gemeente niet verplicht dat toe te kennen. Dit is

buitengewoon ingrijpend omdat simpelweg niet duidelijk is of bepaalde vormen en combinaties van begeleiding wel geleverd kunnen worden door aanbieders van zorg in natura. Waarschijnlijk zal dat vaak niet het geval zijn.

Het tijdelijk verblijf gaat ook naar de gemeenten. Dit moet niet worden verward met een *tijdelijke opname* in bijvoorbeeld een ziekenhuis; dit valt gewoon onder de zorgverzekering.

Om wie gaat het?
Totaal circa 180.000 mensen.
Naar grondslag:

• Somatische aandoening	38.000
• Psychogeriatrische problematiek	14.000
• Psychiatrische stoornis	56.000
• Verstandelijke handicap	50.000
• Lichamelijke handicap	14.000
• Zintuiglijke handicap	5.000

Het resultaat van een en ander is dat er heel veel 'nieuw geld' naar de gemeenten gaat. De betreffende wethouders zullen behoorlijk aan status winnen.
Wat de Wmo betreft zal het minder participeren en meer ondersteunen worden. Hierbij moet de gemeenten wel duidelijk worden gemaakt dat er (veel) meer is dan alleen mantelzorg en vrijwilligerswerk. Zij zullen namelijk, als er een beroep wordt gedaan op de compensatieplicht, heel snel geneigd zijn de oplossingen in die sfeer te zoeken. Het gaat hier echter niet om een soort afschuifsysteem, de gemeenten zelf zullen met hun professionals ook veel moeten doen. Er is geen lijstje met voorzieningen meer dat ze kunnen hanteren, er moet maatwerk geleverd worden.
De Wmo zal hiervoor moeten worden aangepast, met name op het stuk van de *individuele voorzieningen* en *de compensatieplicht.*

Belangenbehartiging
Het is aan de (potentiële) klanten om kritisch mee te denken over het beleid van de gemeente. Dan kan via Platforms, Wmo-raden etc.
Ook het wetgevingstraject moet heel goed worden gevolgd.
Naast het *wetgevingstraject*, is er ook een *overhevelingstraject*, waarin de praktische zaken geregeld worden. Er is een landelijke Transitiewerkgroep in het leven geroepen die een en ander moet voorbereiden en begeleiden. Landelijke belangenorganisaties zitten hier ook in.
Verder zullen mensen van het project *De Kanteling* veel meer het land in gaan om duidelijk te maken hoe het beleid kan worden beïnvloed.

Vraag: Worden de organisaties die nu de ondersteuning bieden overgenomen door de gemeenten?
Dat zal met veel organisaties en personen die op PGB-basis opereren heel moeilijk gaan. Helaas bieden andere organisaties dan vaak weer niet wat de mensen willen.

PAUZE

Discussie

Vraag: Is de Wmo beperkt tot een bepaald inkomen?
Nee, wel mag de gemeente werken met eigen bijdragen en een inkomenstoets. Waarschijnlijk zullen die eigen bijdragen hoger worden. Vooral de middeninkomens worden hierdoor getroffen.

Vraag: Wie toetst dan de kwaliteit van de zorg?
In principe komt de gemeente in de rol van 'de slager die het eigen vlees keurt'. Goed doorvragen in de Wmo-raad of de ondersteuning/zorg vanuit de gemeente echt wel verantwoord is helpt al; maar ook kan vanuit Wmo-raden en Platforms worden aangedrongen op het invoeren van goede kwaliteitsonderzoeken, waaruit verbeterplannen voortkomen. De Wmo-raad moet vervolgens ook kunnen controleren hoe die plannen worden uitgevoerd (zie ook de noot op pag. 2).

Verder is er natuurlijk een individuele bezwaar- en beroepsprocedure, waarvan je gebruik kunt maken als je vindt dat je niet hebt gekregen wat je nodig hebt. Veel mensen hebben hierbij echter ondersteuning nodig, maar die is niet structureel georganiseerd. Soms doet een MEE hierin iets, maar soms ook niet.

Het is dus zaak om te zorgen dat:
- klanten er altijd op attent worden gemaakt dat er een bezwaar- en beroepsregeling is.
- de klantondersteuning bij deze procedures wordt georganiseerd, het liefst regionaal.

Vraag: Hoe zit het met de diensten van MEE?
Het geld hiervoor gaat per 1 januari 2015 ook naar de gemeenten. Dat gaat natuurlijk niet zomaar in een klap, MEE en de gemeenten zullen in de tussentijd een en ander gaan voorbereiden.

Vraag: Is er sprake van labeling van de gelden die naar de gemeenten gaan?
Nee, alles gaat gewoon in de pot welzijn. De gemeente mag dan uitgeven wat ze wil. Dit is een zaak die de belangenbehartiging op landelijk niveau echt heeft verloren. Wel hebben gemeenten naast de *compensatieplicht* ook een *motivatieplicht*. Ze kunnen daardoor niet zomaar iets weigeren omdat het te duur is of omdat het ze gewoon niet uitkomt (zie ook hier de noot op pag.2).

Vraag? Hoe kan je het argument van de gemeente 'We zien de mensen niet' pareren?
Dit is met name voorgekomen bij het invoeren van de Pakketmaatregel. Veel mensen die toen ondersteuning kwijtraakten, hebben zich toen niet gemeld bij de gemeenten. Dit was aanleiding voor de gemeenten om te veronderstellen dat alles dus zo erg niet was. Iets dergelijks dreigt nu weer te gebeuren. Het is duidelijk dat veel mensen de weg naar het loket niet weten te vinden, of de oplossingen in eigen omgeving proberen te zoeken. De belangenbehartigingsorganisaties vrezen dat dergelijke gelegenheidsoplossingen niet lang stand zullen houden. De situatie zal in veel gevallen steeds nijpender worden, en als iemand zich dan tenslotte bij de gemeente meldt, staan de zaken er veel erger voor dan in het begin. Dit zal de gemeenten tenslotte meer geld kosten.

Volgens een vertegenwoordiger van Zorgbelang bestaat hierover al wat statistiek: er is sprake van een toeloop naar de tweedelijnsorganisaties.
We moeten er dus voor zorgen dat zo veel mogelijk mensen zich melden bij de gemeente.

Vraag: Hoe voorkom je dat er nog meer 'slachtoffers' vallen?
Probeer er in ieder geval voor te zorgen dat de zorg zoals hij nu is zo lang mogelijk in stand wordt gehouden. Vorm een netwerk met zoveel mogelijk belangenbehartigingsorganisaties en zet de gemeente onder druk. Misschien kan een en ander regionaal gemonitord worden.
Gemeenten moeten de mensen waar het om gaat zelf gaan benaderen, ze moeten een (pro)actief beleid voeren. Sommige gemeenten doen dit overigens al.

Vraag: Hoe bereik je doelgroepen, die niet voor zichzelf kunnen opkomen en zo uit het zicht verdwijnen?
Er dient rekening te worden gehouden met mensen, die de weg niet weten, niet om hulp durven vragen, geen formulieren in kunnen vullen of waarvoor het moeilijk is om hun vraag onder woorden te brengen of op papier te zetten. Dit mag geen belemmering zijn om de nodige ondersteuning te krijgen.
Als je iemand kent, die ondersteuning nodig heeft, noteer dan als diegene daarmee instemt de gegevens, zodat deze persoon bereikt kan worden voor maatschappelijke ondersteuning.

Vraag: Hoe krijg je overzicht van de verschillen tussen de gemeenten?
Hier zullen op termijn ongetwijfeld overzichten van komen. De rechtsongelijkheid blijft overigens een gegeven.

Vraag: Hoe breng je de zaken onder de aandacht van de gemeenten?
Onder andere door ongevraagd advies te geven.

Tips
- Zie dit ook als een kans en uitdaging, de gemeenten en wij hebben tenslotte hetzelfde doel.
- Praat altijd over oplossingen, niet over geld.
- Wees kritisch, maar constructief.
- Spreek in en benader de politieke partijen, maar zorg ook dat je in de beleidsvoorbereidende fase ook al met de beleidsmedewerkers rond de tafel zit.
- Zorg ervoor dat het beleid doorlopend geëvalueerd wordt.

Vraag: Er wordt bezuinigd om welzijnswerk, hoe moet dat nu?
Dit is inderdaad zeer tegenstrijdig. De gemeenten zullen bij het zoeken naar oplossingen een groot beroep op de welzijnsvoorzieningen gaan doen. Helaas is deze tegenstrijdigheid een gegeven.

Vraag: Hoe zit het met de groep verslaafden?
Die vormen geen afzonderlijke groep omdat het moelijk is om op een dergelijke kleine schaal iets te organiseren. Eigenlijk zouden ze een 'speciale doelgroep' moeten worden.

Joop sluit nu de discussie af, we zijn ook al behoorlijk over de tijd heen. Het is duidelijk dat er over dit onderwerp nog heel veel gezegd kan worden. We zullen elkaar dan ook waarschijnlijk nog wel vaker ontmoeten.
Het verslag en de sheets van de inleiding worden t.z.t. gemaild.

Nuttige site: www.invoeringwmo.nl